

از خوزستان و خوزستانی‌ها

نوشته:

دکتر عباس امام

استاد ارآمزش زبان انگلیسی

دانش‌ساز شهید چمران اهواز

انتشارات معتبر

۱۳۹۶

سرشناسه	: امام، سیدعباس، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: از خوزستان و خوزستانی‌ها/ نوشته عباس امام.
مشخصات نشر	: اهواز: موسسه فرهنگی هنری آداب، انتشارات معتبر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۶ ص: مصور، عکس.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۹-۰۱۲-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: خوزستان
رده بندی کنگره	: DSR ۲۰۱۷/۵۳ الف ۸ ۱۳۹۵
رده بندی دیوید	: ۹۵۵/۵۳
شماره کتابخانه	: ۴۱۹۵۵۸۹

اهواز: چهارراه نادری، اول خیابان شهید سراج شماره ۳۲

تلفن: ۰۶۱-۳۲۲۱۱۶۸ فاکس: ۰۶۱-۳۲۲۲۵۴۹۶

ایمیل: Moatabar_alavi@yahoo.com

مؤسسه فرهنگی هنری آداب

امارت معتبر

عنوان کتاب: از خوزستان و خوزستانی‌ها

نویسنده: دکتر عباس امام

ناشر: انتشارات معتبر (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری آداب)

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

چاپ: چاپخانه ولیعصر قم

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۹-۰۱۲-۱

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

۹. مقدمه نگارنده.....
۱. یادداشت دکتر عباس امام برای درگذشت منصور واحدی..... ۱۵
۲. «هواز از دیدگاه مورخین» منتشر شدند..... ۲۱
۳. مدی بر تابلوهای راهنمای دوزبانه مناطق گردشگری و میراث فرهنگی خوزستان..... ۲۵
۴. ترجمه درخانت تربیت و احیای گویش‌های محلی کشور:..... ۳۱
۵. عبور مترو از کنار ساختمان سه گوش تیر خلاص آن خواهد بود..... ۴۱
۶. محمدحسین حکمت‌فریا، محقق با تمام بار معنایی واژه..... ۴۵
۷. مجتبی گهستونی پرکارترین خوزستان‌شناس یک دهه اخیر..... ۵۳
۸. در شناخت استاد عیسی سجادی را تذکره شاعران محلی سرای شوستر" او..... ۶۳
۹. استاد محمدعلی رونق، کتابدار، کتابشناخت و خوزستان‌شناس نمونه..... ۷۵
۱۰. گپی با عیدی گربه: نسیم شمال دزفولیه..... ۸۷
۱۱. شناخت شاعرانگی در شریطه‌های شباب شوشتری..... ۱۰۹
۱۲. حاج احمد افشار دزفولی: نیکوکاری که باید از او مجسمه ساخت..... ۱۱۳
۱۳. به مناسبت درگذشت شیخ جبار طاووسی، رهبر صابین مندائی..... ۱۲۷
۱۴. نگاهی به کتاب «اندیمشک در جنگ عراق علیه ایران»..... ۱۳۷
۱۵. از استاد عبدالرزاق حیاتی تجلیل شد..... ۱۴۹
۱۶. پژوهشگران فرهنگ قوم عرب خوزستان..... ۱۵۷
۱۷. مقدمه‌ای بر کتاب «زبان خوزی در شاپورنامه شوشتری»..... ۱۷۱

۱۸. مقدمه‌ای بر کتاب «بختیاری در گذر زمان» نوشته قباد باقری..... ۱۷۹
۱۹. مقدمه‌ای بر کتاب «نقش راه‌آهن اندیمشک در دفاع مقدس» نوشته پرویز سرمست ۱۸۳
۲۰. در حمایت از حافظان همیشه هشیار میراث فرهنگی خوزستان..... ۱۸۷
۲۱. حراج "اموال عام‌المنفعه" برای "افراد خاص‌المنفعه"..... ۱۹۷
۲۲. نقای بر نمایشگاه اهواز در گذر تاریخ اسلامی..... ۲۰۷
۲۳. در سوگ، تاریخ‌نگاری که جلوبندی کار بود..... ۲۱۵
۲۴. تشکیل کمیته حمایت از تیم فوتبال فولاد توسط اقشار مختلف..... ۲۲۳
۲۵. صفدر تقی‌زاده فقط مترجم نیست؛..... ۲۲۹
۲۶. پرونده پیشینه توسعه همجانبه خوزستان..... ۲۳۷
۲۷. آینده روشن اقتصاد پس از انتخابات خوزستان در گرو سد سازی و گسترش شهرک‌های کشاورزی - صنعتی..... ۲۴۳

مقدمه نگارنده

در سرزمین پهناور و دیرپای ایران، آیا به راستی خوزستان و خوزستانی‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند؟ بی‌تعارف بگوییم: وقتی از دیدگاه تاریخی (از دوران باستان تا دوران معاصر) به چند و چون این پرسش می‌اندیشیم، پاسخمان به این پرسش، یک "صد، رصد" ماطع است. به چه دلیل؟ به دلایل زیر:

۱- اهمیت بن‌ظیر خوزستان از نظر تنوع قومی، زبانی و فرهنگی مردمان آن ریشه با سایر استان‌های کشور

۲- اهمیت خوزستان به عنوان یکی از خاستگاه‌های مهم میراث فرهنگی ایران باستان و جلوه‌ی روشن آن در شوش، شوشتر، مسجدسلیمان، ایزه، رامهرمز، دزفول، بهبهان و...

۳- اهمیت خوزستان در پرورش روحانیون طراز اول جهان تشیع مانند علامه وحید بهبهانی (بنیانگذار ارشد خراسانی و نواندیشی در حوزه‌های علمیه جهان تشیع)، و آیت‌الله شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۴ دزفول/ ۱۲۸۱ نجف) که با تلاش‌های خود این تفکر را نهادینه نمود. همچنین، علامه شیخ جعفر شوشتری (از خطبای نام‌آور جهان تشیع در دوره قاجاریه)، علامه سید نعمت‌الله جزایری (از علمای برجسته شیعه در قرن یازده و دوازده قمری)، و علامه شیخ محمدتقی شوشتری (صاحب فرهنگ ۱۴ جلدی قاموس الرجال و ده‌ها رساله و کتاب دیگر) و نظایر آن‌ها شایسته یادآوری است.

- ۴- اهمیت حوزه‌ی کشاورزی خوزستان؛ به‌ویژه از نظر تعداد و تعدد رودخانه‌ها (کرخه، کارون، دز، مارون، جراحی و...)، سدها(دز، کارون، کرخه، شهید عباسپور و...)، و تنوع محصولات کشاورزی
- ۵- اهمیت خوزستان در تأمین درآمد ملی ایران زمین از طریق صنایع عظیم نفت، گاز و پتروشیمی و نیز فولاد که در عین حال در هر کدام از این صنایع هزاران نفر از سرتاسر کشور اشتغال دارند
- ۶- اهمیت خوزستان در زمینه‌ی سرآغاز ورود تجدّد و مظاهر زندگی مدرن به جامعه‌ی ایرانی؛ به‌ویژه از طریق شهرهای مسجدسلیمان، آبادان، ماهشهر و خرمشهر
- ۷- اهمیت خوزستان در پیروزی جنبش ملی شدن صنعت نفت ایران که نقطه‌ی عطفی در جنبش در دهه ۱۳۳۰ در این استان قرار داشت
- ۸- اهمیت خوزستان در گسترش ورزش‌هایی مانند اسکواش، گلف، فوتبال، کشتی، وزنه‌برداری و اخیراً بکتبال
- ۹- اهمیت خوزستان در تاریخ ادبیات خاصه ایران، به‌ویژه در شعر نو و ادبیات داستانی، به‌ویژه با شخصیت‌هایی مانند احمد محمود(از اهواز)، احمد آقایی(از اهواز)، نسیم خاکسار(از آبادان)، مصطفی مستور(از شوشتر)، محمد بهارلوئی(از آبادان)، زویا بزراد(از آبادان)، قیصر امین پور(از گتوند)، سید علی صالحی(از مسجدسلیمان)، هوشنگ چالنگی(از مسجدسلیمان)، هرمز علی پور(از مسجدسلیمان)، بهزاد خواجهات(از اهواز)، و پژوهشگران ادبی توانمندی مانند دکتر ابراهیم قیصری (حافظ‌پژوه اهل هندیجان و ماهشهر)، استاد اکبر بهداروند(اقبال شناس اهل اندیمشک)، دکتر محمد جعفری قنوازی (پژوهشگر ارشد ملی در زمینه فرهنگ عامه اهل ماهشهر) و...

۱۰- اهمیت خوزستان در پرورش چهره‌های ماندگار ملی در نظام آموزش عالی کشور، با معرفی شخصیت‌هایی مانند پروفیسور امید علی کرمزاده (ریاضیدان اهل مسجدسلیمان)، پروفیسور ناهید پوررضا (شیمیدان اهل مسجدسلیمان)، پروفیسور عبدالکریم بهنیا (استاد علوم آب اهل شوشتر)، و

۱۱- اهمیت خوزستان و خوزستانی‌ها در سینمای ایران، با کارگردان‌هایی مانند امیر نادری، ناصر تقوایی (هر دو از آبادان)، کیانوش عبّاری، ماریوش عبّاری (هر دو از اهواز) و بازیگرانی مانند حمید فرخ‌شاد (آبادان) و...

۱۲- اهمیت خوزستان در به سرانجام رساندن انقلاب اسلامی ایران؛ به‌ویژه شش کارکنان صنایع نفت و گاز و پتروشیمی استان در به زانو در آوردن رژیم پهلوی

۱۳- اهمیت خوزستان در زمانه جنگ ۸ ساله عراق علیه ایران که همه می‌دانیم ۸۰ تا ۹۰ درصد مسائل آن جنگ در این استان اتفاق افتاد، با تقدیم هزاران شهید و جانباز و نیز درخشش فرماندهان رده اولی مانند سردار سیدحسین محسن رضائی (اهل مسجدسلیمان)، سردار سرلشگر علی شمخانی (اهل اهواز)، سردار سرلشگر غلامعلی رشید (اهل دزفول) و ده‌ها فرمانده دیگر

البته، می‌دانم این‌ها فقط یک روی سکه است؛ روی مثبت سکه. ولی روی منفی سکه را نیز نباید از نظر دور داشت: گرمای طاقت‌فرسای خوزستان که قطعاً نیمی از سال را بر اهالی استان خیمه می‌زند؛ ویرانی‌های گسترده حاصل از جنگ تجاوزکارانه هشت ساله عراق به این استان که هنوز هم پس از بیش از سی سال از پایان آن جنگ،

گریبانگر مردم ماست، آلودگی‌های زیست‌محیطی مانند طوفان ریزگردهای فلج‌کننده که در سال‌های اخیر و طی دهه ۱۳۸۰ به بعد به مرز فلج‌کنندگی امور و هشدار ملی رسیده است؛ عدم توسعه‌ی مناسب اقتصادی؛ اجتماعی و فرهنگی استان، عدم توجه شایسته‌ی دولت‌های پیش و پس از انقلاب اسلامی به استان و...

در هر صورت، مجموعه‌ی شرایط پیش‌گفته ایجاب می‌کند تا مسائل گوناگون خوزستان و خوزستانی‌ها مدنظر قرار گرفته و برای آن‌ها چاره‌اندیشی شود. به همان دلایل، و در همان راستا در این مجموعه‌ی اندک کوشیدیم تا به برخی از چهره‌های گمنام خوزستان و خوزستان‌شناسی را به نویسندگان بشناسانیم؛ افرادی که هر یک به نوعی در خدمت خوزستان و خوزستانی‌ها، و اصولاً ایرانیان بوده‌اند. البته، ناگفته نماند تمام مطالب این مجموعه پیش از این در منابع مختلفی منتشر شده‌اند؛ برخی در وبگاه‌های اینترنتی، برخی در نشریات محلی استان خوزستان، برخی به‌صورت مقدمه بر کتاب‌های مؤلفان خوزستان پژوه، برخی در سمینارهای ابتکاری نویسنده در دانشگاه شهید چمران اهواز یا مصاحبه با خبرگزاری‌ها (به ویژه خبرگزاری ایسنا - خوزستان) برای معرفی این‌گونه پژوهشگران، برخی در رثای خوزستان‌شناسان در گذشته، و نظایر آن‌ها. و اکنون بی‌مناسبت ندیده‌ام تا شاید برای کمک به رشد و تثبیت زمینه پژوهشی "خوزستان‌شناسی" (به عنوان بخشی از "ایران‌شناسی") آن‌ها را در یک مجموعه گردآوری کرده و به حافظه‌ی اکنونیان و آیندگان بسپارم. در مورد برجستگی شخصیت این افراد از نظر نگارنده، فقط به ذکر یک نکته اکتفا می‌کنم و آن اینکه آنچه در کارنامه‌ی این افراد باعث جلب توجه من شده است، بیش از

هر چیز سخت‌کوشی آنان، دلسوزی آن‌ها نسبت به فرهنگ، تمدن و هنر این آب و خاک، و در عین حال عدم برخورداری از پشتیبانی مالی و بعضاً نداشتن مدارج پر طمطراق تحصیلی و دانشگاهی مرتبط با انجام این‌گونه امور است. به سخن دیگر، عشق سوزان این خوزستانیان و خوزستان شناسان به خدمت هم‌نوعان، هم‌استانی‌ها و هم‌وطنان مرا در یک بازه‌ی زمانی ده ساله (۱۳۸۴-۱۳۹۴) وادار ساخت تا دست به کار شده و به عنوان نوعی ادای دین ملی- میهنی، و در عین حال انسانی، در دست‌گذاشتن آنان چیزهایی بگویم یا بنگارم. هدف دیگر این بوده تا بن‌گونه عزیزان گمنام بدانند کارهایشان بی‌بازتاب نبوده و مردمان این خطه تلاش‌های قلمی- قدمی آنان را پاس می‌دارند. در پایان، خدای را سپاس‌گزارم که توفیق گفتن و نوشتن از این خوزستانیان و خوزستان شناسان ارجمند را نصیب نمود.

ناگفته نماند بخشی از هزینه انتشار این اثر توسط جناب آقای خلیل ناصری پور، بنیانگذار کتابخانه خوزستان‌شناسی، تأمین شده که بدین وسیله از اقدام فرهنگی بی‌شائبه ایشان صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

کمر بباس امام

استادیار آموزش زبان انگلیسی

دانشگاه شهید چمران اهواز

اهواز - اسفند ۱۳۹۴